

Syýasat – adamlary bagtly etmegin̄ sungaty däl

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 25 января, 2025

Syýasat – adamlary bagtly etmegin̄ sungaty däl SYÝASAT – ADAMLARY BAGTLY ETMEGIÑ SUNGATY DÄL

kitapcy.ru

XX asyryň iñ täsirli filosof alymlarynyň biri Karl Popper syýasy ideallaryň içinde, belki-de, iñ howplusynyň «adamlary bagtly etmäge» synanyşmakdygyna yşarat edipdi. Dogrusyny aýtmaly bolsa, Popperiň şu pikirine goşulmazlyk mümkün däl. «Adamlary bagtly etjek bolmagy» syýasy ideal hökmünde saýlap alýanlaryň hemme zatdan ötri öz «bagtlylyk» şekillendirmeleri bolýar. Eýse, şeýle syýasy idealy saýlap alanlaryň şahsy bagtlylyk şekillendirmeleri hemmeleri öz içine alyp, ýagny, hemmelere degişli bolubilermi? Baryp-ha öz ýaşan döwründe adamlaryň «bagtlylyk» şekillendirmeleriniň biri-birinden üýtgeşik bolýandygyna akyl ýetiren Aristotel «Nikomahyň etikasy» kitabynda bu hakdaky pikirlerini beýan edipdi. Akyldaryň pikirice, köpçülik bagtly durmuşyň keýpi-sapalar bilen doly özür sanýardy. Şuña meňzeş görnüşde bagtyň pul, baýlyk, wezipe, şan-şöhrat bilenem ilteşiklidigini öñe sürýänler kändi.

Aristoteliň pikiriçe bagtlylyk hoş gylykly adam bolup ýaşamagyň bahasydy we bütin ömrüň bilen baglanyşykly yükdi. Şeýle-de, Aristoteliň hemmeler üçin geçinlidir öydýän bagtlylyk şekillendirmesi bardy. Şu günki gün Aristoteliň

«bagtlylyk» hakdaky orta atan pikirlerine goşulsak-goşulmasak-da iň bolmanda akyldaryň adamlaryň «bagtlylyk» babatda biri-birinden mümkingadar tapawutly pikirleri bardygy hakdaky aýdanlaryny makullap bileris.

A Poppere dolanyp geler bolsak, akyldar nämüçin syýasy ideallaryň içinde, belki-de, iň howplusynyň «adamlary bagtly etmäge» synanyşmakdygyny öñe sürüpdi?

Hawa, adamlary bagtly etmäge çytraşýan syýasy idealyňzyň bolmagy, gutulgysyz ýagdaýda «has ýokary» şahsy gymmatlyklaryňzy adamlaryň bagtlylyklary üçin iň möhüm zatlary görüp bilmeklerini üpjün etmek üçin hemmelere kabul etdirmek – adamlaryň ruhuny halas etjek bolup arrygyň gynamaga sebäp bolar.

Ýagny, utopiýaçylyga we hyýalbentlige sebäp bolar. Hemmäimiz arzuw-isleglerimiziň ajaýyp, kämil jemgyyetinde adamlaryň bagtly boljagyna ynanýarys. Popperiň yşarat edişi ýaly, «ýer

ýüzüni jennete öwürjek bolmagyň tagallasy hemise dowzahyň orta çykmagy bilen soñlanypdyr». Takatsyzlygyň esasynda-da garşymyza şu tagalla çykýar.

Dini häsiýetli uruşlaryň we ruhlary halas edýän inkwizisiýalaryň orta çykmagynyň aňyrsynda-da şeýle zadyň ýatandygynh görmek mümkün. Başgalary bagtly etmek syýasatçynyň işi däl, çünkü munuň özi hemme zatdan ötri syýasatça bagly zat däl.

Şol sanda başgalary bagtly etmek tagallasy köplenç özi üçin şeýle niýetde gezip ýören adamlaryň şahsy durmuşyna goşulmak bilen gutarýar. Adamlary bagtly etmäge dyrjaşmagyň nähili netijeleri döretjekdigi Orta asyr Ýewropasy hamana sapak alsynlar diýyän ýaly gözümiziň öñünde dur.

Hawa, Orta asyr Ýewropasynda buthananyň özboluşlyja «bagtlylyk idealy» we wadasy bardy. Şeýle «bagtlylyk wadasy» diňe «ýagşy gylykly» hristianyň o dünýäde ýetip biljek müdimilik bagtlylygydy.

Bu dünýä bolsa synag meýdanydy.

Bagtlylyk – şu dünýäde hristian ahlagyna laýyk ömür súrmegiň bahasy hökmünde o dünýäde, üstesine müdimilik berilýärdi. Buthana ýagşy gylykly hristianlara hemişelik bagtlylygy wada berýärdi. Inkwizisiýalar hem şol wadany amala aşyrmak üçin gurulypdy.

Hawa, syýasat adamlaryň şahsy durmuşyna goşulmagyň sungaty däl. Syýasat adamlara nähili ýaşamalydygyny öwredýän sungatam däl. Syýasat – adamlaryň durmuşyna goşulyp, olaryň gowulygyny ýa-da bagtlylygyny isleýän sungatam däl.

© 6. BASKI

LiBeRTE

Karl R.
POPPER

Açık Toplum ve
Düşmanları

Kitap 1 Platon'un Büyüsü

Kitap 2 Hegel, Marx ve Sonrası

kitapyurdu.com

Çeşme: Karl Popper «Açyk jemgyyet we düşmanlary – Gegeł, Marks we olardan soñ».

«Liberte Yayınları» neşirýaty, Ankara, 2010.

Dr. Umut HAJYFEWZIOGLY.

Duşenbe, 03.05.2021 ý. Publisistika